

***“Утворення
Київської Русі.
Перші князі”***

Мета презентації:

Закріпити та поглибити знання з історії Київської Русі. Узагальнити основні поняття та події.

**“Древність видає нам свої таємниці і майбутнє простягає свою могутню руку сходження. Минуле – лише вікно у майбутнє, але живіть майбутнім...
Із стародавніх чудесних каменів складіть східці прийдешнього.”**

М.Реріх

Київська Русь

(старосл. Роусь,

грец. Ρωσία (Росія); **IX століття — 1240**) — середньовічна монархічна держава династії Рюриковичів у Східній Європі з центром у місті Києві. У середньовічних джерелах її називали Русь або Руська земля. Термін «Київська Русь» впровадив до наукового обігу Микола Михайлович Карамзін.

Заснування Києва

За літописним переказом князь **Кий** разом з братами **Щеком** і **Хоривом** та сестрою **Либіддю** заснував Київ — майбутню столицю

східнослов'янської держави та сучасної України. У середньовічних джерелах **Київську Русь** називали Руссю або Руською землею. Давньоруська держава постала внаслідок об'єднання розрізненних східнослов'янських племен у племінні союзи та племінні княжіння навколо території Середньої Наддніпрянщини (Русі у вузькому або етнічному значенні) та Великого Новгороду.

князь Кий

Скульптурна композиція на честь легендарних фундаторів Києва — Кия, Щека, Хорива і їх сестри Либіді

Аско́льд

(в Ніконовському літописі — Осколѣд) — напівлегендарний київський князь, володар давньоруської держави, або скоріше — лише Києва. Здобув владу можливо перед 860, загинув у 882 році.

Князь
Аскольд
860-874

Олег Віщий

напівлегендарний князь Київської Русі. Здобув владу не пізніше 882, загинув між 912 і 922 роками.

*Відомості про **Олега** у більшості є легендарними, а не історично достовірними. Залишається незрозумілим, чи належав він до династії Рюриковичів. З літописів відомо, що у 882 р. **Олег** силою підкорив Київ, вбивши київських князів Аскольда та Діра. Тим самим він об'єднав два державотворчі центри у Східній Європі: Слав'ю (Ладога, Новгород) і Київ. Ці міста були головними на торговельному шляху з "варягів у греки". Заволодівши Києвом, він намагався поширити свою владу на сусідні племена: сіверян, древлян, уличів, тіверців, кривичів, радимичів, словен. Поширивши владу на ці території (тобто право на збір данини), він увійшов у конфлікт з хозарами, які не бажали мати сильного противника на своїх кордонах і втрачати джерело надходження невольників і прибутків від транзитної торгівлі.*

Князь Олег

*Війна **Олега** з хозарами скінчилась тим, що він погромив їхні порти на Каспії. З метою закріпитись у Києві і домогтись міжнародного визнання, він здійснив походи на Константинополь (907, 911 рр.) і уклав вигідні торговельні угоди.*

Князь Ігор

Ігор Рюрикович , (912— †

945) — Великий Князь Київський (913-945) За деякими даними — основополож-
ник київської династії князів (що їх пізніше назвали Рюрико-
вичами). Після смерті Олега київський престол перейшов до сина Рюрика **Ігоря**, який народився **875 р.** У **903 р.** Ігор одружується на псковитянці Ользі.

Як і його попередники, він стверджував свою владу, здійснюючи походи на сусідні племена, Візантію, проти хозар. Але його успіхи були мінімальними. Ствердивши свою владу в сусідніх племенах, він після двох невдалих походів проти Візантії (941, 944 рр.) змушений був укласти з нею не вигідну торговельну угоду. Пограбувавши багаті волзькі міста хозар, він при збиранні данини з підвладних племен (древлян) потрапив у засідку і загинув. Древляни, що повстали проти Ігоря, були невдоволені прагненнями князя зібрати подвійну данину.

Ольга

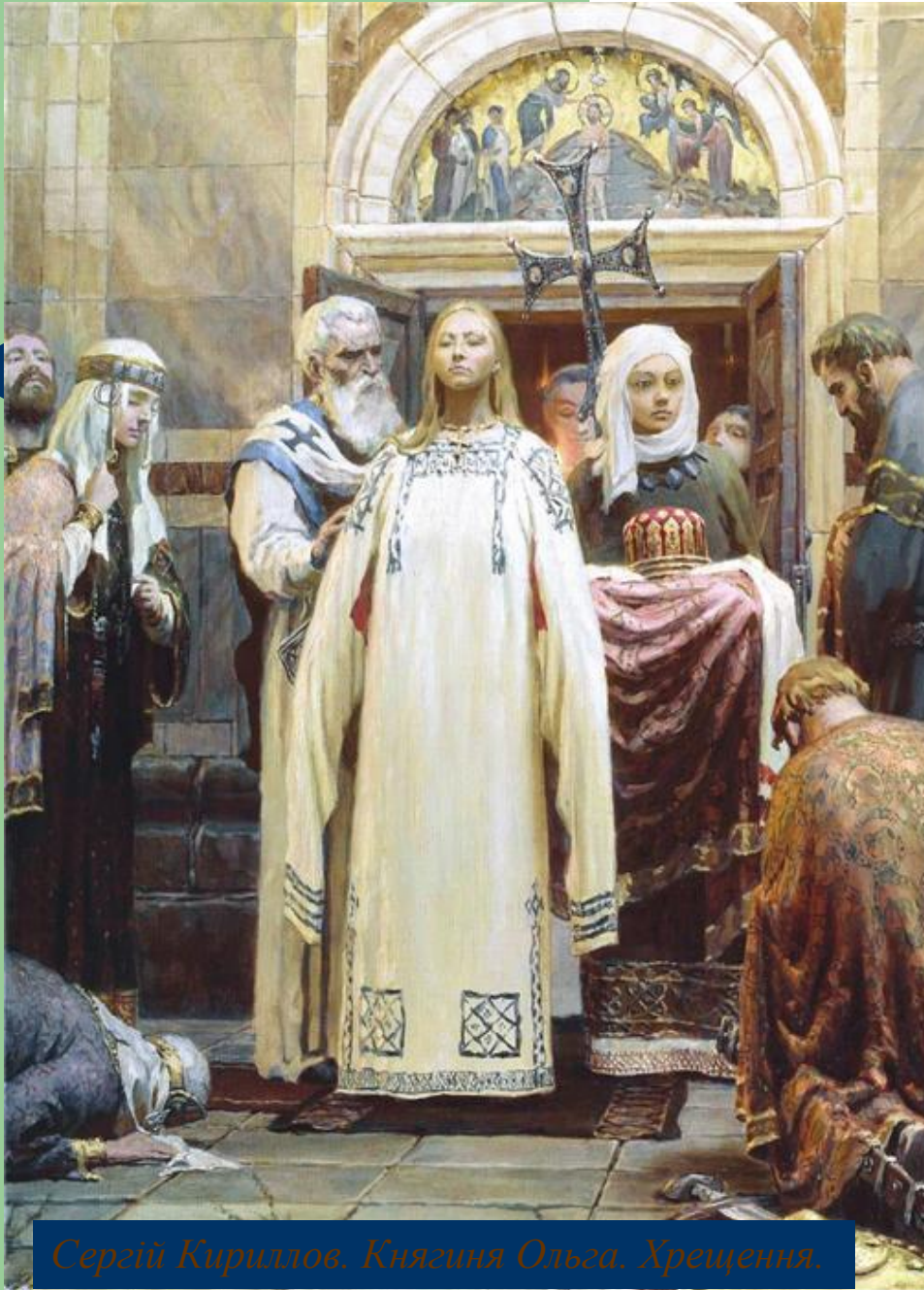
(хрещене ім'я Олена; †11 липня 969, нов. ст. — †24 липня 969) — дружина князя **Ігоря**, київська княгиня, канонізована Православною Церквою. Помстилась за загибель чоловіка жорстокою розправою бл. 945 р. над деревлянами, які його вбили.

*Правила Руссю в роки неповноліття свого **сина Святослава** (до кінця 50-х років X ст.). Упорядкувала збирання данини, організувала опорні пункти київської влади (погости). Близько 955 прийняла християнство, але не змогла зробити його державною релігією. 957 року відвідала Константинополь, де уклала угоду з імператором **Константином VII Багрянородним**.*

Ставши на престол по смерті свого чоловіка Ігоря, **Ольга** виявилась гнучким розумним політиком. Помстившись древлянам (Ольга наказала спалити їхнє місто Іскоростень) і тим самим засвідчивши свою владу, вона провела реформи, спрямовані на запобігання таких конфліктів у майбутньому. **Княгиня Ольга** впорядкувала систему збирання данини (створювались спеціальні укріплені пункти (стано -вища), на яких представники княгині приймали данину за визначеними розмірами — "уроками"). Тим самим вона заклала основи у створенні державного апарату. У ключових містах держави влаштовувались спеціальні опорні пункти, де зосереджувалась адміністративна і судова влада княгині. На відміну від своїх попередників, **княгиня Ольга** зовнішньо-політичні проблеми намагалась вирішувати мирними засобами.

Так, у 957 р. уперше в історії Київської Русі відбувся офіційний візит — княгині **Ольги** - до столиці Візантійської імперії Константино-поля. **Візантійський імператор Костянтин Багрянородний** у творі "Про церемонії" дав опис цього візиту. У Царгороді (Константино -полі) **Ольга** прийняла хрещення, ймовірно, вдруге. Ця подія мала не тільки церковну вагу, а й політичну.

Сергій Кириллов. Княгиня Ольга. Хрещення.

*Пам'ятник княгині Ользі в
Києві*

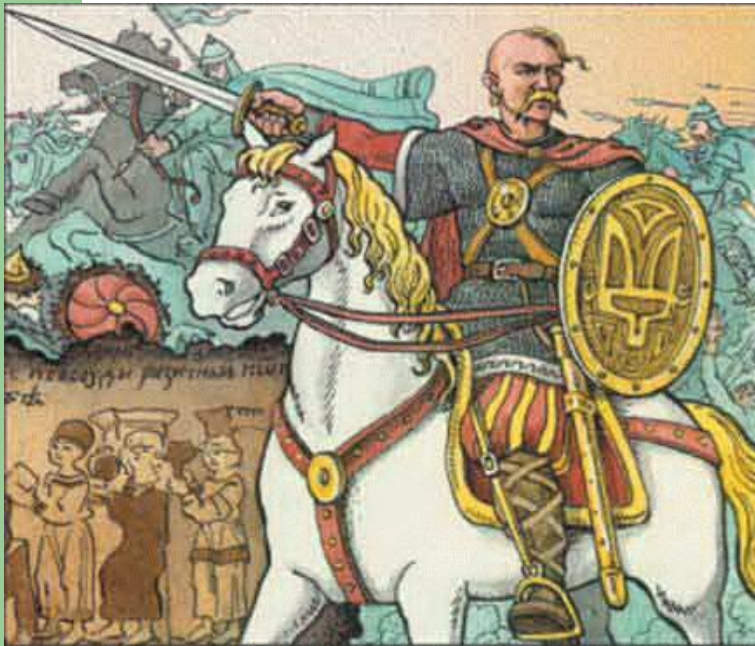

Великий Князь Київський Святослав Ігорович

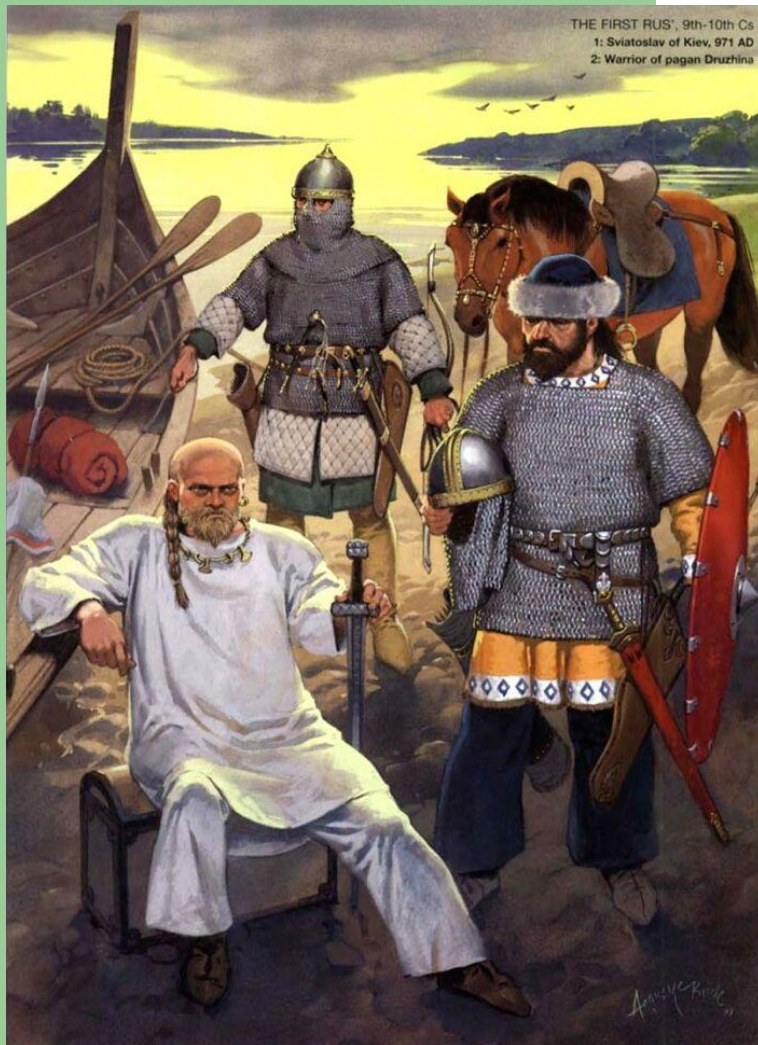
(*бл. 935 — †березень 972) — Великий князь київський (княжив з **945**, самостійно з **964** по **972** рр.). Значно розширив територію Київської Русі, провадив активну зовнішню політику.

У 964 р. на чолі держави стає **Святослав**, який насамперед був князем-воїном. Майже все своє коротке правління він провів у постійних походах і війнах. Головним своїм завданням **Святослав** вбачав знищення Хозарського каганату, який здійснював набіги на слов'янські племена і контролював важливі торговельні шляхи по Волзі, Дону, на Кавказі.

У 964р. **Святослав** розпочав свій похід на Схід, в результаті якого ним було підкорено в'ятичів, волзьких болгар, розгромлено

Святослав і дружинники – язичники .
Худ. Б.М. Ольшанський

Хозарський каганат і знищено його столицю Ітіль. Після цього він продовжив свій похід з метою підкорення Північного Кавказу. Цей похід мав далекосяжні наслідки для Київської Русі: з

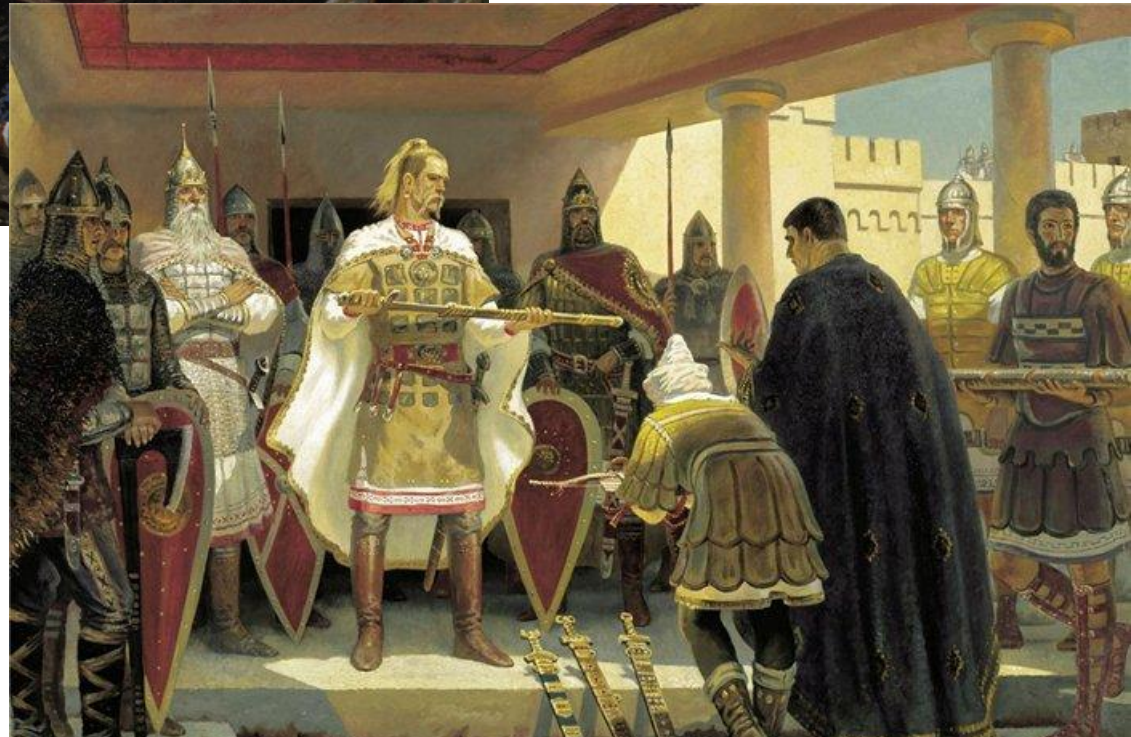
них для подальшого освоєння слов'янами північно -східних земель, а з іншого, знищивши каганат, він відкрив шлях у причорноморські степи кочовим народам з глибини Азії. Першими з них були печеніги. Починаючи з 968 р., Святослав основну увагу зосередив на Балканах, де велась гостра боротьба між Візантією і могутнім Болгарським царством. У цій війні він виступив на боці Візантії. Його похід у Болгарію був успішним. Святославу вдалося заволодіти багатими придунайськими землями. Зрозумівши їх вигідне розташування, він намагається перенести туди центр своєї держави. Загроза печенігів змушує тимчасово його повернутися до Києва, але, відвернувши її, він знову повертається до Болгарії.

Поява нового агресивного сусіда на своїх кордонах не влаштувала Візантію. Імператор Цимісхій розпочинає війну зі

Святославом і примушує його відмовитися від своїх планів влаштуватись на Дунаї. При поверненні з важкого походу на Святослава біля дніпровських порогів напали печеніги і вбили його.

Легенда про Святослава. Худ. Б.М. Ольшанський

ВОЛОДИМИР

980 - 1015 рр

захопив престол в
результаті
міжусобних воєн.

За його правління
Київська держава
перетворилася у
найбільшу країну
Європи.

ЯРОСЛАВ

1019- 1054 pp

1036- 1054 pp

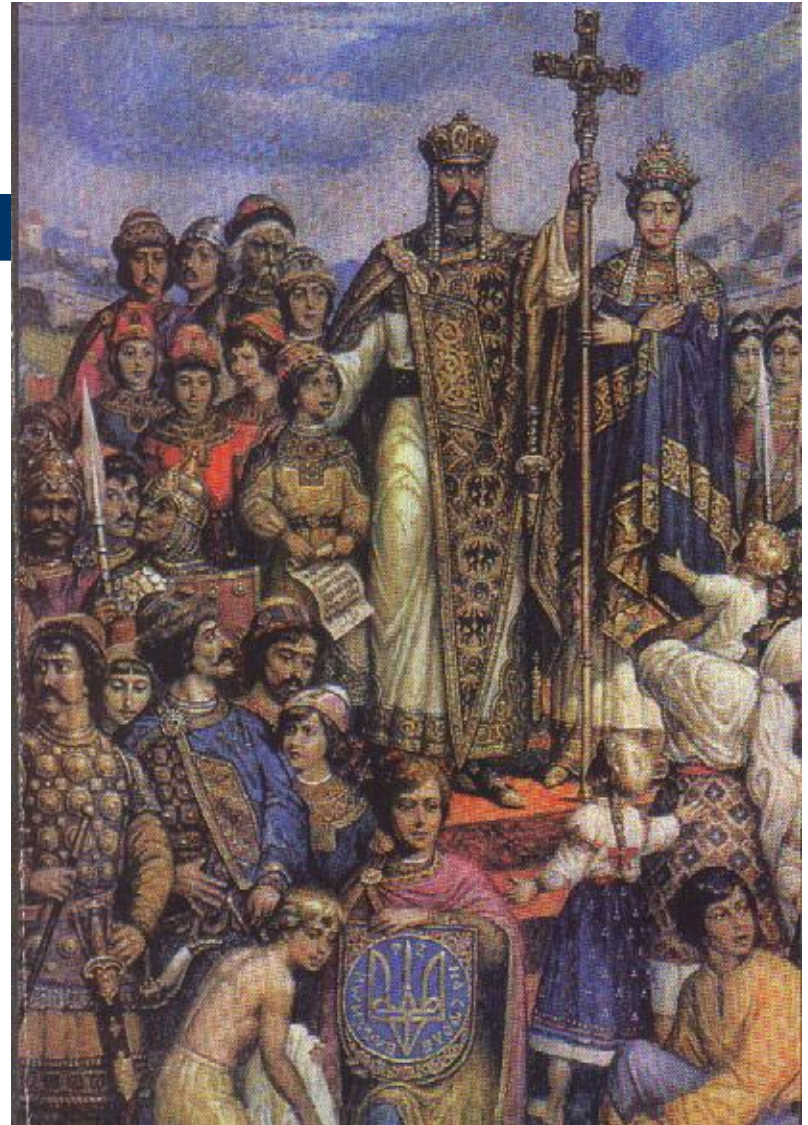
Хрещення Володимира у Херсонесі

У 988 р. Володимир
охрестив Русь.

Значення цієї події:

- підняло авторитет великого князя
- зміцнило міжнародні зв'язки
- сприяло об'єднанню розрізнених слов'янських племен в єдину державу
- дало поштовх для розвитку культури, науки, моралі Київської Русі.

ВОЛОДИМИР МОНОМАХ

1113 - 1125 рр.

Великий князь київський. У 1113 р. вічем киян запрошений на великокнязівський престол. Здійснив ряд вдалих походів проти половців (1103, 1109, 1110, 1111). Мономах востаннє об'єднав Київську Русь, підняв її міжнародний авторитет. Здійснив ряд реформ (“Статут Володимира Мономаха”).

Данило Галицький

1205 - 1264 р.р.

Галицько-волинське князівство стало продовжувачем колишньої слави Київської Русі. За князювання Данила ця держава сягнула найбільшого розквіту.

МОНГОЛО-ТАТАРСЬКА НАВАЛА

1206 р. - Чінгізхан створив могутню монголо-татарську державу.

1223 р. - битва на річці Калці, в якій об'єднані русько-половецькі війська зазнали нищівної поразки від монголо-татар.

1238 р. - початок походу хана Батия на Русь.

1240 р. - зруйнування Києва монголо-татарами.

Суспільний лад

- 1. Феодали(найбільші землевласники);
- 2. Вільні общинники(вільні общинники, займалися с/г);
- 3. Смерди(особисто вільні, могли переходити від одного землевласника до іншого);
- 4. Закупи(особа, яка потрапила в боргову залежність “закупу”);

- 5.Ізгої(особа,яка втратила попередній стан і не набула новий);
- 6.Холоп(раби місцевого походження, одруження з рабом);
- 7.Челядь(раби-військовополонені);
- 8.Міське населення(1.міська верхівка, 2. міські низи)

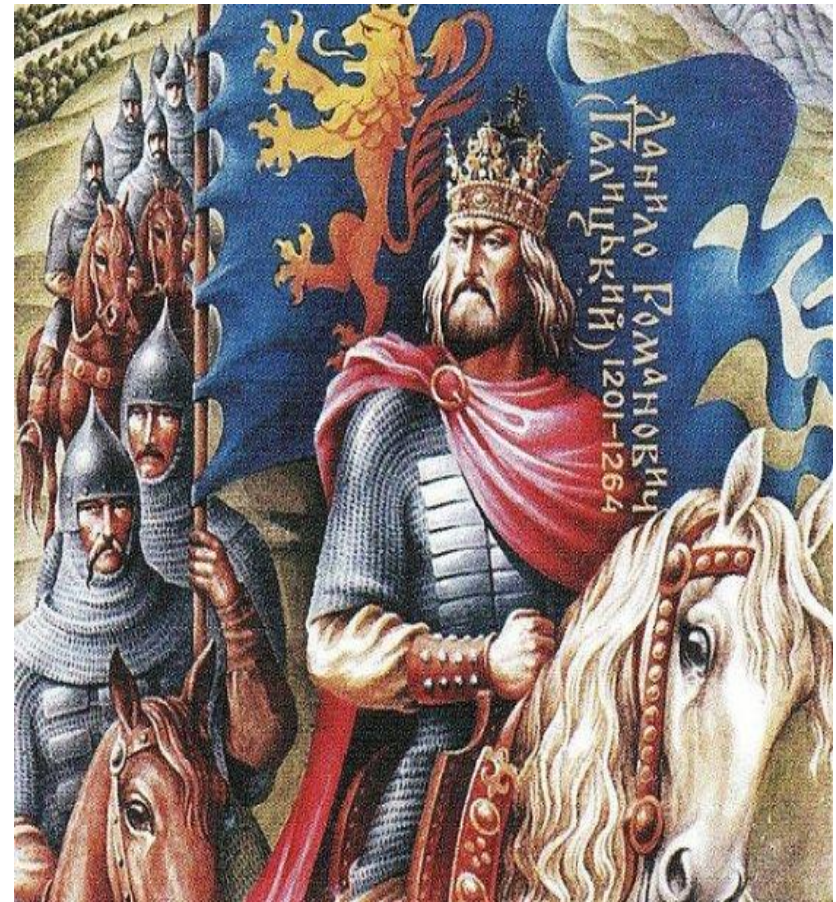
Державний лад

- 1. Великий князь Київський (ф-ції: військова, розширення територій, охорона кордонів, збір данини);
- 2. Місцеві князі (представництво місцевих династій або посадники);
- 3. Феодальні з'їзди (місцеві князі, бояри, церковна знать; вирішували загальнодержавні питання, оголошення війни чи миру);

- 4. Віче(орган влади для міського населення, збори для міського населення);
- 5. Вервь(збори для сільського населення, вирішували питання стосовно неподільних земель)

Збройні сили

- Князівська дружина (було військо для ВКК і для місцевих князів);
- Народне ополчення (бояри);
- Наймані загони

Суди

- Суд не був відокремлений від адміністрації, головний суддя – князь,
- Вотчиний суд(суд над залежними селянами);
- Церковні суди(справи пов*зані з сім*єю, моральністю або релігією).

Право

- Джерелом права був звичай, пізніше: церковні статuti, русько-візантійські договори, статuti і уроки, статuti Володимира Великого, проте найважливішим джерелом була “Руська правда”, повчання дітям Мономаха, договори князів з народом

Право власності

- Не було загального терміну для призначення права власності, все залежало від того, хто був суб*єктом
- Приватна власність(охоронялась законом, за посягання на власність штраф, який залежав від виду, кількості украденого і від місця скоєного злочину)

Зобов'язальне право

- Існували різні зобов'язання:
- 1.зобов'язання із заподіяння шкоди
- 2.зобов'язання,які виникали за волею сторін

- Договір купівлі-продажу(якщо продавець збував річ, яка йому не належала, договір вважався нікчемним, власнику поверталась річ,а покупцеві відшкодовувались збитки,
- Договір позики(на суму до 3 грн. Договір не укладався, якщо позичав гроші до 1 року відсоток сплачували кожен місяць)

Види банкрутств:

- 1. Без вини(надавалась відстрочка);
- 2. Пропив або програв(або відстрочка або рабство);
- 3. Злісне банкрутства(позичив гроші в гостя міста і не віддав, за це передбачалось рабство)

Сімейні право

- Існував шлюбний вік д.12-13 р, х.14-15 р.
- Шлюб укладався в церкві, дотримувались церковні обряди, обов'язкова згода наречених і батьків, відсутність зв'язків, заборонявся 3 шлюб, дружина зберігала своє окреме майно

Кримінальне право

- Злочин при заподіяні фізичної, матеріальної чи моральної шкоди.
- Суб*єкти злочину: будь-яка особа крім раба.

Види злочину:

- 1. Проти князя (незадоволення політикою князя);
- 2. Державні (повстання, порушення договорів);
- 3. Проти церкви (порушення церковних обрядів, паплюження церковних святинь)
- 4. Злочини проти сім'ї і моральності (згвалтування, співжиття кума з кумою)
- 5. Злочини проти особи (вбивство, заподіяння ран, побоїв і каліцтва, образа).

Дякую за увагу!!!